

بررسی سیر تاریخی زبان و ادبیات عرب در دوره صفویه

زهرا هاشمی فر^۱، بهروز رومیانی^۲، حدیثه نورا^۳

چکیده:

در این تحقیق به بررسی سیر تاریخی ادبیات عرب در ایران در دوره صفویه پرداخته شده است. بدین منظور ابتدا به بیان تاریخ ادبیات عرب در ایران و دلایلی بر عدم شکوفا شدن ادبیات عرب پرداخته شده است پس از آن سیر تاریخی زبان و ادبیات عرب در دوره صفویه و در ادامه مراکز مهم علم و تربیت عنوان گردیده است. نظر به اهمیت موضوع مهاجرت علمای عرب زبان به ایران بخشی را به این مهم اختصاص داده شده است. و با دسته بندی این دوران ابتدا علمای مهم عربی گوی قرن دهم و یازدهم که همزمان با دوره صفویه بودند به رشته تحریر در آمده است و در نهایت با نتیجه گیری به بیان و دلایل رشد ادبیات عرب در ایران، ادبیات عرب اعم از نثر و نظم و سایر موارد در این خصوص ارائه گردیده است و به این باور می توان رسید که در این دوران بیشتر عالمان با پیش زمینه ادبیات عرب در غالب مذهب تشیع به مدح ائمه (ع) پرداخته اند و گاهی به مدح دیگر عالمان و زمانی به مرثیه سرایی اکتفا کرده اند. مطالب خود را در باب اجازات و شروح بیان نموده و به زنده نگه داشتن ادبیات عرب در ایران پرداخته اند و عالمان به بیان غزل، قصیده، و شعرهای سطحی و برگرفته از شیوه های قدما بسنده می نمودند و به تعلیم و تعلم قناعت نموده اند.

کلمات کلیدی: زبان و ادبیات عربی، صفویه، تاریخ ادبیات فارسی و تاریخ ادب عرب

۱-مقدمه:

همواره تاریخ و ادب مقوله ای پرجاذبه، زیبا و دوست داشتنی برای بشر به شمار میرود. همیشه انسانها به سرگذشت پیشینیان علاقمند بوده اند. و گاه به عنوان سرگرمی یا به منظور تجربه اندوزی از آن بهره می جستند. با نگاهی به کتابها و مطالب موجود در کتابخانه ها تعدد و فراوانی مطالب در رابطه با تاریخ قابل توجه است و بیشتر به چشم میخورد. به سبب آنکه اغلب شاعران ایرانی با ادبیات عرب که مدیون قران و آموزه های دینی، بلاغی، حکمی و ادبی است مانوسند. بنابراین در طول تاریخ ادبیات ایران فارسی زبانان عربی سرای فراوانی را میتوان معرفی کرد و آثار آنها را بررسی نمود (بروکلمان، ۱۳۸۴: ۱۵۲).

در روزگار معاصر، موضوع زبان و ادب عربی در ایران، هنوز چنانکه باید مورد بررسی قرار نگرفته است، ولی در لابه لای آثاری که درباره تاریخ های ادبیات فارسی نوشته شده، اطلاعاتی عرضه گشته است، خاصه که در قرون اولیه اسلامی تفکیک زبان و فرهنگ عربی و فارسی تقریباً محال بوده است و نویسندگان تواریخ ادبیات به ناچار از منابع فرهنگ عربی در این باره که آکنده از مایه های ایرانی است، سود برده اند؛ و باید از کتابهای زبان تازی که در میان ایرانیان و در این باب است و هوشمندانه به

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زاهدان (نویسنده مسئول)

^۲ - استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زاهدان، ایران.

^۳ - کارشناسی ارشد مهندسی منابع طبیعی